

V.

Če koga strela zadene.

Če je nesreča ta zadela,
Da v koga udarila je stréla,
Tedaj svetujem to ti jaz:
Poškrápljaj z mrzlo mu vodó obráz;
A vrhu tega prav je tudi znáti,
Da v nos in golt mu treba šégetáti;
Pomniti tudi ti jé tó:
Obráčaj, ribaj mu teló,
Obkládaj s téstom ga gorjušne móke,
Kot útopléncu privzdiguj mu róke!

A tudi še na drug naćin
Otmés ga, če preti pogin:
Izkopaj jámo mu v zemljó
Ter názeга položi v njó;
A glava više naj stojí,
Ter s kisom óbráz mu izmij,
Prav dobro tudi je in právo
Obkladbe mrzle dévati na glávo.

VI.

Če se je kdo opekél.

Če kdo hudó se je opekél,
Naj se stóri, kar tà bom rekel:
Naj voda iz mehurcev se spusti,
Ki jih opéćenec dobí,
To z ostrim nožkom stóri se najláže.
Za tém pa bolećina naj se máže;
Surovo maslo ali olje rabi v tó.
A bolećino mi skrbnó

Potém obvéži v platno tanko, méhko.
Namesto platna služi léhko
Prav dobro ti bombaževína.
Ne puščaj pa mi iz spomína,
Da kadar je napila se,
Naj bi nadomestila se;
A zadnja vender naj ostáne
Doklér samá ne páde z ráne.

* * *

Zamrtništvo traje lahko po več dñij. Oživljajoć zamrtnika moramo imeti veliko potrpenje; večkrat se nam še le po večurnem trudu posreći, da nesrećnika zopet obudimo v življenje.

Ako je pa kdo resnićno mrtev, ne pomaga vse oživljanje nič. Resnićno mrtvega ćloveka spoznaš najbolje po tem, ker mu iz krvne cevi, ki si mu jo odperl, ne priteće kri. Mrtev ćlovek otrpne ter kakih 8 ur po zadnjem vzdihu dobí po životu plavo-rudeće maroge, tako zvane „mrliške maroge“. Tudi začne dišati, ker prićenja gnjiti. Ko se mrlića loti gnjiloba, mine ga životna otoplost.

D e p i s i .

Iz Gorice. † Vinko Črnic. Zopet je izgubil naš mili národ zvestega sinú in mi učitelji drazeга tovariša in marljivega sotrudnika na polji národnega šolstva. Svetega Matije dan (24. pr. m.) smo spremili s tužnim srcem k zadnjemu počitku ljubega prijatelja Vinka Črnica, učitelja Št. Peterskega in urednika Goriške »Šole«.

Ranjki Vinko je bil rojen 3. januarja 1845. l. v Št. Petru pri Gorici in v rojstnem kraju je tudi preživel ves čas svojega 41letnega življenja. Znana prislovica sicer pravi, da ćloveku ni mogoće postati »prerokom« v domaćiji, vender bi ne mogel tega trditi o ranjkem Vinku. On je bil temveć pri svojih sovaščanih priljubljen in spoštovan in ker so mu bile domaće razmere vsake družine v rojstnej vasi popolnoma znane užé iz otroških let, bilo mu je tem lažje vspešno individualno vzgojevati svojo šolsko mladino.

Njegov oće Blaž, ki je imel malo posestvice ter je opravljal ob enem službo cerkovnikovo, bil je mož, ki ni poznal ne jeze, ne strasti, ne sovražnika. Mir in ljubezen v družini mu je bil najdražji zaklad, mirnost in potrpežljivost pri vzgoji lastnih otrok najsvetejša dolžnost. Razumljivo je tedaj, da je taka vzgoja dobrodejno vplivala na mladega Vinka, ter da mu je pozneje v učiteljevanji vzgled dobrega očeta pomirujoće na strani stal v viharnih trenutkih šolske vzgoje, ko sta prav mirnost in potrpežljivost najboljši podpora šibkej ćloveškej naravi učiteljevej.

Oće Blaž je pa tudi modro skrbel za izšolanje svojih otrok. Zaćel je zgodaj pošiljati je v šolo v bližnjo Gorico. Tudi naš Vinko je pridno dohajal v tedanjo Goriško normalko in pozneje v gimnazij, kateri je dovršil l. 1867. Istega leta prestopl v tedanje dvoletno moško učiteljišće

Goriško in z njim vred tudi prezgodaj umrli Avgust Leban, poznejši vadničen učitelj, ki je bil skozi ves gimnazij odličan dijak, in ki je bil ranjkemu Vinku ne le drag součenec, ampak tudi pozneje zvest prijatelj in mil tovariš. To se mi je zdelo omembe vredno, ker ni bil redek slučaj, da so takrat in tudi pozneje triletno moško učiteljsiše Goriško obiskovali pripravniki, ki so užé dovršili 7. ali 8. šolo.

Ko je dovršil ranjki Črnic učiteljsiše l. 1869., ni bilo še učiteljskih služeb, da bi si je človek izbiral, kakor bi hotel. Črnic pa tudi ni bil mož, da bi mu bilo vsako mesto dobrodošlo. Z ene strani je menda visoko uvaževal svoje študije ter videl, da ga dobri oče k službovanju ne sili, z druge strani mu je pa težko delo ločiti se od rojstnega kraja, kateri je vse življenje tako goreče ljubil, ali je pa sploh hotel izomikati se še bolje. Naj si bode temu kakor hoče, on stopi prihodnje šolsko leto v Goriško višjo kmetijsko šolo, katero s prav dobrim vspehom dovrši l. 1871.

Tega leta prestane tudi izpit iz telovadbe in orgljanja.

Črnic je imel namreč v rojstnem kraji strica, ki je bil omikan mož, dober posestnik in velik prijatelj cerkvene glasbe, tako da ni le brezplačno opravljal orglarstva v domačej dekanjskej cerkvi, ampak je tudi cerkvene pevce brezplačno poučeval, da, celó je iz lastnega odškodoval. Učenec tega blazega moža je bil poleg svojih bratov užé iz otroških let tudi naš Vinko. Tù se je navdušil za glasbo, tù se je začel učiti glasboslovja, kar je pozneje tudi vestno nadaljeval, tako da je bil ves čas svojega učiteljevanja tudi orglavec.

Tekoj po dovršitvi kmetijske šole se ponudi Črnicu prilika postati najprej nadomestujočim in še pred koncem 1871. leta začasnim podučiteljem v rojstnem kraji. Umril je namreč v začetku decembra 1871. l. dotedanji St. Peterski učitelj Josip Zorn, brat sedanjega Goriškega kneznadškofa Alojzija.

Ta je bila Črničeva prva in edina služba.

Leto pozneje napravi izpit učiteljske sposobnosti s prav dobrim vspehom, vsled česar je postal začasen učitelj.

Za stalnega učitelja in voditelja III. plačilne vrste je bil potrjen dve leti potem.

Človek se mora čuditi tej skromnej karjèri Črničevej, ako jo primerja z njegovimi študijami in izpiti. In vender je bilo tako.

Jako neugodna mu je bila izpeljava deželne šolske postave iz dné 16. oktobra 1875. l., s katero so se učiteljske plače na novo uredile, vsled česar je bil ranjki Vinko še le nekaj tednov pred smrtjo prestavljen v II. plačilno vrsto, kar je bil (po menenji šolnika, ki je imel večkrat priliko ga opazovati) užé davno zaslužil z ozirom na njegovo zmožnost in odlično delovanje.

A še več ga je menda zavirala lastna ljubezen do rojstnega kraja. Tako n. pr. je bilo pred nekaj leti razpisano nadučiteljsko mesto na nekej večrazredni ljudski šoli. Črnic ne le ni tega mesta prosil, ampak celó kompetentnega moža, ki mu je k temu prigovarjal, ni hotel ubogati. Da bi ga bila k temu le skromnost silila, ne morem si misliti, ampak gotovo se mu je zdelo težko zapustiti rojstno vas.

Pa če tudi se sam nikdar ni silil na površje, vender si je užé zgodaj pridobil zaupanje svojih tovarišev. L. 1881. je bil v okrajnej učiteljskej skupščini izvoljen v c. kr. okrajni šolski svet kot zastopnik učiteljstva, v stalen odbor in za poslanca v deželno učiteljsko skupščino.

Pri ustanovitvi učiteljskega društva septembra 1884. l. je bil enoglasno izvoljen za predsednika.

V okrajnem šolskem svètu je previdno deloval ter si pridobil občeno spoštovanje sè svojim dostojnim in mirmim postopanjem.

Prav tako se je skazal kot urednik »Šole«. Marsikatero zdravo misel o našem šolstvu je prinesla »Šola« iz njegovega peresa. »Šola« je bila veren obraz njegovega delovanja v šoli. Zadnji čas jo je skorej večinoma zalagal sè svojimi spisi, in ko on ni mogel več vsled bolezni, prenehala je tudi »Šola«.

Kar je bil v »Šoli« proti zunajnemu svètu, to je bil v šoli proti svojim učencem: mož na svojem mestu. Naj ljubiši predmet mu je bil materni jezik, o njem je največ pisal v »Šoli« in njega je z veliko ljubeznijo in vspehom učil svojo šolsko mladino.

On ni bil učitelj zarad plače, on je bil učitelj iz ljubezni. To kaže dovolj odgovor, s katerim se je hotel odkrižati večkratnim opominom svoje skrbeče soproge. Črv bolezni, ki se mu je že pred nekaj leti vgnjezdil v pluča, razjedal mu je od dné do dné telesne moči, tako da so mu vidno pojemale. In kako bi ne! — Tesna soba, mnogobrojno število učencev (po 120 in še več brez nadaljevalcev) in zraven tega pa še ona gorečnost, s katero je ranjki Vinko poučeval,

morala bi ugonobiti še tako krepko telo. Moči so mu mej poukom večkrat tako opešale, da ni mogel dalje, dokler mu skrbna soproga ni prinesla kaj juhe ali gorkega mleka, da se je nekoliko okrepčal. Vsi opomini soprogin, naj se užé zarad nje in ubogih otročičev varuje, niso nič izdali, in ko ni znal drugega odgovoriti, rekel je: I kaj pa če tukaj umrjem! V šoli umreti je za učitelja častno, kot za vojaka na bojišči.

In tako je tudi bilo. Umrli ni sicer v šoli, a umrl je zarad šole. Dne 22. pr. m. zjutraj se je še precej krepkega čutil, bil je tudi dobre volje in je še sam prehodil sobo, da bi premenil posteljo. A komaj se nasloni na-njo, zbledi — ter izdihne svojo dušo, zapušča je soprogo z nepreskrbenima otročičema.

Pogreb je bil dostojen. Udeležil se ga je visokorodni gosp. deželni šolski nadzornik vitez Klodič-Sabladoski, gosp. okrajni šolski nadzornik Vodopivec, okoli trideset gg. učiteljev in učiteljic iz okraja, šolska mladina z nadomestujočim gosp. učiteljem in mnogo občinstva iz vasi. Gotovo bi bilo prišlo k pogrebu tudi več Slovencev iz Gorice, ker ranjki Črnic je mnogo let sodeloval pri čitalničnih veselicah sam in sè svojim pevskim zborom, a bil je pogreb ob nepriležnem času predpoldnem. Učitelji so mu peli v cerkvi latinsko mašo in na grobu »Jamico tiho«. Ob rakvi so viseli vencí s trakovi darovani po c. kr. okrajnem šolskem svetu in učiteljih-tovariših.

Tako tedaj, dragi Vinko, si dovršil tek pozemelskega trpljenja, postal si žrtev svojega poklica. Z Bogom, Vinko, v miru počivaj!

M-a.

Iz Kostanjevice. Slavno društvo »Národna Šola« je kakor užé več let, tudi letos za poslano mu malo vsoto tukajšnji šoli poslalo prav mnogo različnega šolskega blaga. Za to dobroto prekornostnega društva se v imenu šolske mladine prísérno zahvaljujeva

Aleži Gač,
načelnik kraj. šolsk. sveta.

Lavosl. Abram,
nadučitelj.

Iz Ljubljane. Muzikalno in deklam. akademijo bodo 19. t. m. napravili kandidatje in kandidatinje c. kr. izobraževališče za učitelje in učiteljice, katere bodeta vodila c. kr. učitelj godbe gosp. A. Nedvčd in H. Gerstner. Imenovana akademija bode na korist podpornemu zakladu ubogim pripravnikom in se bode vršila v telovadnici c. k. izobraževališča. Vspored je prav zanimljiv in obširen. Tudi v slovenskem jeziku bode se pelo in deklamovalo in sicer: »Jeftejeva prisega« (deklam.), »Domovina«, »Vojaci na poti« (moška zbor), »Nazaj v Planinski raj« (mešan zbor). Besede k spevom dobivale se bodo pri blagajnici po 20 kr. Vstopnina je: s sedeži 1 glđ. 50 kr. in 1 glđ., brez sedeža 60 kr. Za sedeže se zglašá pri gosp. C. Till-u.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« je v seji v 11. dan t. m. ukrenil, da bode društvo izdajalo knjižice za šolske knjižnice, katerih nam zdanji čas zeló treba. Vse gg. učitelje in ggspđ. učiteljice in sploh prijatelje slovenske šolske mladine tedaj prosimo, naj nam pripomorejo pri tem važnem početji.

Razpis učiteljske služeb.

Na Kranjskem. Na trirazredni ljudski šoli v Mokronogu III. učit. mesto s 400 glđ. letne plače. Prošnje do 31. marcija pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Krškem. — Na četvorazredni ljudski šoli v Senožečah služba 4. učitelja. Plača 400 glđ. in stanovanje. Prošnje do konca t. m. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Postojni.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gosp. Henrik Podkrajšek, učitelj v Borovnici dobil je II. učiteljsko službo v Radovljici. — Za trdno so postavljeni gg. Ludovik Vagaja, učitelj v Kopanji, Anton Rozman, učitelj v Žabnici, in Anton Kadunec, učitelj v Hinjah. — Gspđ. Matilda Parma, učiteljica v Corgnalu, pride zač. na III. učit. mesto na četvorazrednico v Metliki. — Gspđ. Ludovika Košenini, potrjena pripravnica, dobila je zač. II. učiteljsko službo na dvorazrednici v Dragatušu.

Listnica uredništva. Vsem blagim gg. dōpisnikom se za poslano spise lepo zahvaljujemo, in jih prosimo, naj nekoliko potrpe z nami.